

Familieplatform
Geestelijke
Gezondheid vzw

Trialogisch werken als sleutel

Inzetten van familie- ervaringsdeskundigen in mobiele teams

8^e Vlaams Geestelijke Gezondheidscongres
21/09/2016

Sara Casalin (presentatie)
Marcia Poelman (onderzoek)

Inhoud

- Situering
- Literatuurstudie
 - Breder kader:
 - Vermaatschappelijking
 - Ervaringsdeskundigheid
- Pilootprojecten
- Algemene bedenkingen en adviezen
 - Rik Van Laeken
 - Familievertegenwoordiger Similes
 - Familie-ervaringswerker mobiele teams netwerk Gent -Eeklo

‘De maatschappij wordt een partner in de zorg’

Vermaatschappelijking

- Een (internationale) evolutie naar meer gemeenschapsgerichte zorg
- Van aanbodsgestuurde naar vraaggestuurde zorg
“what works for whom?”
- De focus verschuift van de instelling naar de leefwereld van de patiënt/cliënt
- Aandacht voor de meest kwetsbaren en vroegtijdig herkennen van hulp- en zorgvragen ook in de ‘harde’ sectoren
- Aandacht voor competenties in plaats van voor beperkingen

'De familie wordt een partner in de zorg'

- Familieleden willen meer betrokken worden
- Betrekken van familie in de zorg is gerelateerd aan betere uitkomsten van het zorgproces (e.g. Bijma, 2007; Fox, 2008; Lenior, 2001)
 - Steun bij dagelijkse activiteiten
 - Opvolgen medicatietrouw en behandeling
 - Voorkomen dwangtoepassing
 - Info over eigen verwerkingsproces
 - Verbeteren relatie
 - Draagkracht/draaglast

Familieplatform
Geestelijke
Gezondheid vzw

- Focus = familieperspectief verankeren in de zorg en familiebetrokkene(n) versterken in hun rol
- ervoor zorgen dat professionele organisaties een familievriendelijke zorg uitdragen en realiseren
 - procesbegeleiding
 - portfolio
 - adviseren overheid

Ervaringsdeskundigheid

- Vermaatschappelijking vraagt om empowerment
- Empowerment betekent (her)waarderen van ervaringsdeskundigheid
 - gedeelde verantwoordelijkheid
 - randvoorwaarden:
 - Erkennen van de noodzaak steun in de omgeving te stimuleren
 - Betrokkenen dienen uitgerust te zijn om verantwoordelijkheid op te nemen

Ervaringsdeskundigheid (2)

“Door het strikt persoonlijke niveau te overstijgen kan ervaringskennis overgaan in ervaringsdeskundigheid. Het kunnen afstand nemen, abstraheren en verbreden van de eigen ervaringen en het kunnen putten uit de ervaringen van anderen is hierbij belangrijk. Dit krachtenperspectief dient evenwel steeds gezien te worden in een relationeel perspectief. Personen, groepen of organisaties die verder staan in hun empowermentproces hebben de mogelijkheid om de condities te scheppen om empowerment mogelijk te maken voor anderen die nog niet zo ver staan in dit proces” (Van Regenmortel, 2008).

“Is familie reeds partner in de zorg?”

- Betrekken van familiebetrokkenen in de GGZ staat nog in zijn kinderschoenen
- Enkele projecten waarbij ervaringswerkers vanuit familieperspectief worden ingezet
 - FED = familie-ervaringsdeskundige
 - Bv. het FACT team Noord-Holland Noord
 - Onze pilootprojecten 2013
 - wordt nog steeds voortgezet
 - worden door organisaties opgepikt

De FED

- Betaalde functie
- 16u/week gedurende anderhalf jaar
- Neemt deel aan FACT-bordbesprekingen en behandelplanbesprekingen
- Dochter van en zus van iemand met schizofrenie
- Zelf in therapie geweest
- Opleidingen bij Trimbos en 7j werkervaring bij telefonische adviesdienst Ypsilon & begeleiding gespreksgroepen
- Gecoacht door FVP die werkt binnen GGZ NHN

Taken FED

1. Directe ondersteuning van familie in het omgaan met de cliënt en met de effecten die het GG probleem
 - 'oud zeer' in eerdere contacten met hulpverlening
2. Vervullen van een brugfunctie tussen familie en hulpverlener en het bevorderen van de dialoog.
 - conflicten worden ontmijnd of worden contacten nieuw leven ingeblazen
3. Scherp houden van de hulpverleners wat de rol, wensen en noden van de familiebetrokkene betreft.

De pilootprojecten

● 2013-2014

- Gent-Eeklo 'mobiele team langdurige zorg' (Het Pakt – Netwerk Geestelijke Gezondheidszorg Gent – Eeklo)
- Mobiel team – multidisciplinair (psychiater en coördinator, ervaringswerker vanuit cliëntperspectief en vanuit familieperspectief, straathoekwerker, een of meerdere medewerkers vanuit thuiszorg, arbeidsdeskundige)

● Project Vlaams Brabant

Familieplatform
Geestelijke
Gezondheid vzw

Similes
sterk in verbondenheid

het
PAKT

FED

- Individuele coaching door medewerker van Similes
- Evaluatie door een medewerker van het Familieplatform
- In welke mate en onder welke vorm de FED binnen het team ondersteund zal worden, niet geheel duidelijk vooraf
 - forfaitaire vrijwilligersvergoeding en de verplaatsingskosten in principe gedragen worden door het netwerk
- Selectie op basis van:
 - extra verworven competenties via vorming en coaching
 - ruime ervaring als familievertegenwoordiger in een project PSY 107 vanuit Similes
- Beroepsgeheim en privacy
 - De vraag stelt zich over welke informatie de FED moet beschikken en over welke informatie hij mag beschikken

Taken FED

- Advies en consult verstrekken betreffende specifieke casussen vanuit familieperspectief aan het team tijdens teamvergadering
 - volgens een haalbare timing voor ervaringswerker
bv. 1x om de 3 weken
- Ad hoc mee op huisbezoek gaan: indien aangewezen, bv. bij complex probleem (moeilijke toeleiding, afhaken, zorgmijgend...) of bij nood aan ervaringsdelen

Opzet van de evaluatie

- Het evalueren van het **proces**
- Dit levert informatie op
 - “to improve, not to prove”
- Semi-gestructureerde interviews met:
 - Casemanager
 - ervaringsmedewerker patiënten- en familieperspectief
 - psycholoog (Gent)
 - coach Similes
 - 2 familiebetrokkenen

Bevindingen en adviezen

- Antwoorden met veel vragen
- Toont aan hoe organisatiespecifiek het is
- **“Nog niet willen lopen als je nog niet kan stappen”**

Visie en opstart

○ “Bezin eer je begint”:

Nodige visie ontwikkelen en draagvlak creëren

- Waarom wil men met FED werken?
- Welke verwachtingen/doelstellingen zijn er?
 - ➔ Weerstand en bekommernissen & wederzijdse verwachtingen expliciet vragen

○ Uitwerken van een werkkader

- bv. opstellen van een vrijwilligersovereenkomst (onkostenvergoeding, discretieplicht)

○ nodige looptijd en ondersteuning bieden

➔ belangrijke rol van het Familieplatform

Integratie in het team en taakin-vulling

- *“De FED woont de teamvergaderingen bij, wat ik heel goed vind. Gewoon om bij casussen mee te luisteren en af en toe dingen aan te reiken die je zou kunnen doen met familie. Ik denk dat hij dan ook zelf beter kan aanvoelen welke case geschikt is voor hem om iets in te gaan doen. “ (lid mobiel team)*
- *“Deelnemen aan het team helpt want ik sta al veel stappen voor wanneer ik naar de familie ga; ik weet al veel waardoor ik sneller kan helpen. Ik kan ook makkelijker complementair werken met de hulpverlener en hoe die naar de cliënt kijkt.” (FED)*

Voor- en nadelen

+

- Verrijking voor team, rijker scala aan oplossingen en strategieën
- Familie komt meer in beeld
- 'Voorsprong' bij interventie

-

- Wrijving binnen team
- Geen zuivere lijn tav familie
- Risico 'gebruikt' te worden door familie in doorbreken discretieplicht
- Bezorgdheid van FED dat men er enkel bijgehaald zou worden wanneer hulpverleners het niet meer opgelost krijgen

Cliëntperspectief versus familieperspectief?

- *“Je merkt wel dat bij het bespreken van de casussen, {...} dat de FED veel eerder zal zeggen ‘ja maar de families zijn niet betrokken, zou je niet dit of dat doen’, terwijl de ervaringswerker cliëntperspectief zegt ‘ja maar begrijp toch een keer dat er op deze moment...’ Dus daar zit je wel... maar het houd je ook wel wakker vind ik. Soms kom je daardoor ook openingen tegen die je anders niet gezien had, langs beide perspectieven.” (lid mobiel team)*

Cliëntperspectief versus familieperspectief? (2)

- Enig wantrouwen vanwege de teams naar de loyaleit van een FED
 - het beroepsgeheim
 - kan teams ook eerder sturen richting een model waarbij de FED de teamvergaderingen niet bijwoont.
 - ➔ best open bespreken met goede werkafspraken
- De FED zelf onderkent deze gevoeligheid
- Toch is er ook de zin voor realisme

Framing

- *“ X zei me dat ze iemand hadden die zelf familiebetrokken was. En dat ik daar misschien wel nood aan had om met zo iemand te praten omdat ik het toen heel moeilijk had. {...} iemand die mij tips zou geven over hoe ik daarmee om moet gaan. Met mijn zoon en met de stress enzo.” (familiebetrokkene)*
- *“Je moet luisteren naar het verhaal van de familie, hoop geven en ze laten praten met iemand die hen vanuit ervaring begrijpt. Schuld wegnemen, dynamiek op gang brengen, hen bevestigen dat ze goed bezig zijn, dat ze zich niet schuldig moeten voelen, dat ze beslissingen genomen hebben op basis van de informatie en het bewustzijn die men op dat moment heeft.” (FED)*

Framing (2)

- FED

= iemand is die enkel 'weet wat hij niet weet', iemand die louter stimuleert om zelf (opnieuw) antwoorden te zoeken (Boertien en Van Rooijen, 2010)

≠ iemand die 'tips' komt geven

Opleiding, coaching en intervisie

- FED nood aan:
 - gestructureerde en betrouwbare onderbouwing
 - intervisie met andere ervaringsdeskundigen
 - gevaar voor assimilatie met professionals
 - blijvende introspectie rond de eigen ervaringen
 - communicatie- en gesprekstechnieken
- Hoewel: gevaar van professionalisering
- Coaching:
 - Inhoudelijk
 - Wie neemt coaching op? Team/Similes/Familieplatform

Belangrijkste meerwaarden

- Meerwaarde
 - binnen het team door zijn bijdrage
 - voor de familiebetrokkenen dankzij zijn interventie
 - leden van het mobiel team geven aan dat het soms nieuwe denk- en werksporen opent
- *“Met vrienden praten is moeilijk. Ik voel me daar niet goed bij, dat is toch taboe. Ik neem niet gemakkelijk contact, met mijn zus, dat is mijn karakter.”*
(Familiebetrokkene)
- *“X heeft ook verteld over zijn zoon die ook tegen medicatie is. En dan kan je vergelijken, dat je ziet dat je toch niet alleen bent daarmee. “* (Familiebetrokkene)

Belangrijkste meerwaarden (2)

- De dame haalt tijdens het interview een stukje papier boven met een tekst die de FED heeft gegeven. De tekst gaat voornamelijk over aanvaarden wat is en niet meer is en oog hebben voor kleine dingen.
- *“Zie, dat heb ik gekregen. En ik lees dat af en toe. 't Is mooi gezegd hé. En ja, ge moet ook een beetje aanvaarden natuurlijk”* (Familiebetrokkene)
- *“Ik leer ook van de families, het is een wisselwerking”* (FED)

- Bedankt voor jullie aandacht!
- Meer vragen of geïnteresseerd in rapport:
sara.casalin@familieplatform.be